

Könyvritkaságok az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban

Dr. Surányi Imre nagy érdeklődésre számot tartó, új könyvét az Egri Főegyházmegyei Könyvtár és az Eszterházy Károly Főiskola Központi Könyvtára által közösen szervezett bemutatón, a Líceum rekonstruált kápolnájában, az Oratorium Artium Pyrkerianumban, 2009. március 27-én ismerhettük meg. A közel 300 oldalas, gazdagon illusztrált kötetet, és szerzőjének fáradságos kutató munkáját dr. Löffler Erzsébet, a Főegyházmegyei Könyvtár igazgatója, és dr. Monok István, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója mutatta be, és értékelte – szuperlatívuszokban. Méltán, hiszen a modern, egyben könyvtár-történetileg is jelentősnek minősített könyv mintegy 15 esztendő kitartó munkájával született, körülbelül 80 ezer kötet kézbevétele és alapos vizsgálata után.

A mintegy 150 dokumentumot bemutató kötet címe és alcíme adattárat sejtet, vagy kalauzt, vezetőt, amely bemutatja a gróf Eszterházy Károly püspök által alapított, tudományos, képzőművészeti, belsőépítészeti mérték szerint egyaránt csodálatos, barokk „egyetemi” könyvtár kuriózumait. Így egy ilyen könyvet megvásároló olvasó talán elsőként a szerző szándékára, a mű mibenlétére, és a válogatás alapjára kíváncsi. Magam, kezdetben és tudatosan „csak” Hell Miksa, a nagy-tudású jezsuita csillagász által tervezett Lyceumi Csillagvizsgáló Torony, a Specula egykori csillagászati könyveit kerestem a kötetben, de ezt messze meghaladó, igazi kincsesbányára leltem ott.

Először hát a műfajról illenék szólnom, de minék, hiszen világosan szól erről a szerző maga, a kötet előszavában: *A könyv nem csak adattár, hanem egyben szellemi találkozási helye is... A jelen írás műfaja: antológia. Nem merőben szöveggyűjtemény, nem is merőben válogatás, hanem csupán az, amelyet az antológia szó eredeti értelme jelent. Elemei az ógörög „anthologeó”, „virágot szed” alapszó, az „anthosz” maga a „virág”, a „lego” pedig a „megolvasást”, „gyűjtést” jelent. Tehát szellemei értékekben való gyönyörködést szeretnék vele elérni. első kérdésre immár, igazán nemes választ kaptunk, de hát, hogy spirituálisan kikkel is találkozhatunk majd, kik laknak itt, azt csak a könyv el-, vagy megolvasása, alapos tanulmányozása után tudjuk meg.*

A figyelmes, tudós szerző a „Borító 4”-re, az impozáns faburkolatos bibliotéka, és annak a Tridenti zsinatot ábrázoló, híres mennyezeti freskóját mutató fotográfiájára – többek között – ezt írta rá: *A munka az emberi megismerés horizontjai szerint tagozódik, de a már kész mai eredmények alapján ellentétes, visszamutató irányban. Kezdődik a könyvek könyvének, a Bibliának ismertetésével, majd az embernek az Isten szavára adott válaszával, a vallással. Ezután a humán értékek csúcsai következnek: a lét megismerése a filozófia segítségével, majd annak újra-fogalmazása a művészetek eszközeivel. Ezt követi az ember világát képező Univerzum, és a Földről szerzett ismeretek bemutatása, a tudományok eredményeinek alkalmazása a technikában és az orvostudományban. Ennél részletesebb mindaz, amit Magyarországról és a magyar kultúráról, vagy éppen Eger városáról írtak elődeink. Végül rámutatunk azokra az írásos eszközökre – a számítógépes gépi eszközök feltörekvésének hajnalán – amelyek a szélesebb tájékozódás eszközei-ként szerepelnek szellemi háztartásunkban.*

Nagy megtiszteltetés és szerencse minden leendő olvasónak, hogy dr. Surányi Imre ilyen könyvet írt, és ilyen jó szerkezetben, mivel sokéves, kitartó kutatómunka, a hu-

mán és a reális tudományokban való jártasság, műveltség, alapos és szerteágazó tudás, több idegen nyelv, főként a latin, ismerete szükséges ahhoz, hogy bárki megismerhesse, és megértse e régi könyveket. Aki valaha is járt e szép könyvtárban, vagy olvasta Antalóczi Lajos könyvtártörténeti munkáját, talán emlékezik, hogy itt őrzik – Pyrker János László, a költő egri érsek hagyatékaként – Wolfgang Amadeus Mozart egyetlen Magyarországon található levelét, Mikes Kelemen: *Törökországi levelek* kéziratát, és a *Törökországi levelek* első, nyomtatott kiadását, Dante Alighieri latin nyelvű *Divina Comedia* kódexét, és a művészi kiállítású miniatűr kódexet, a XIV. században, Toursban írott *Horae Beatae Mariae Virginis* című imakönyvet.

Az új antológia azonban további kincsekre hívja fel figyelmünket, elkerülhetetlenek az ígért szellemi találkozások! Elsőként a Bibliafordítások, Károli és Káldi is, graduálék és atlaszok, orvosi könyvek, csillagászat. Egy Gauss könyv 1809-ből, amely a Pallas kisbolygóról történt megfigyelések matematikai kiértékelése, Galileo Galilei *Párbeszédei*, egy jelentés Hell Miksa 1769-es vardői Vénusz megfigyeléseiről, amely 1770-ben jelent meg Bécsben, Newton *Philosophiae naturalis principia mathematica*-ja, Regiomontanus 1559-es horoszkópja, hogy az akkori „bulvár” se maradjon ki. És a magyar irodalom, Csokonai, Vörösmarty, Katona, Arany műveinek első kiadásai, a *Ratio Educationis*, a Losontzi-féle *Hármas kis tükör*, és további másfél száz ritkaság, képekkel, címlappal, rövid, pontos, jó stílusú, megnyerő könyv-, és tudománytörténeti leírással. Mi van még? Személynév-, földrajzi név- és tárgymutató, a feldolgozott szerzők és művek jegyzéke. Filológiai pontosság. Surányi Imre könyve bestseller lesz, 200 példány aligha elég nekünk. Most pedig megyek a könyvtárba.

Surányi Imre: Az Egri Főegyházmezei Könyvtár könyvritkaságai. Válogatás a 11-19. századokban megjelent kéziratok és nyomtatott művek közül. Líceum Kiadó, Eger, 2009.

Nádasi András